

ERIK ANNERS:

Kommentar

Det gläder oss i Svensk Tidskrift, att den interna ideologiska debatten inom Moderata Samlingspartiet börjat sätta spår utåt. Det behövs! Ett parti kan i sin samhällsteori vara konservativt, liberalt, socialistiskt eller något annat. Men det kan inte vara "moderat". I så fall betyder det att dess ståndpunkter kommer att falla på medelproportionalen mellan vad andra partier utifrån sina värderingar och sina verklighetsuppfattningar bestämmer sig för, dvs de moderata har ingen egen ideologi alls. Eftersom ordets makt över tanken är så stor, kan det vara skäl att varna för "moderata idéer". Sådana har framförts – dessbättre inte från vare sig Sven Lindgrens eller Dag Klackenbergs sida.

I Dag Klackenbergs debattinlägg finns det en punkt som uppkallar till en mild protest. Han säger att "marxismen är utan tvekan den mest genomarbetade och utvecklade ideologin". Det är riktigt, nämligen om man godtar skolastisk utläggning som genomarbetning och utveckling. Det självständiga tänkandet inom marxismen slutade ungefär vid sekelskiftet. Vad som sedan dess presterats påminner slående om senmedeltidens utläggningar av kyrkofäderna eller den islamiska teologins exeges av koranen. Några motsvarigheter till den liberala och konservativa samhällskritikens försök att finna nya konceptioner av samhällslivet som utgångspunkt för politisk teoribildning, som hos t ex Hayek, Röpke, Popper och Rawls, har inte framträtt på marxistisk sida. Så imponerade av marxisterna – gammaltroende eller nymarxister – behöver vi inte vara. Deras inflytande i samhällsdebatten beror numera väsentligen på att teoretiska skäligen oskolade, men talföra och högröstade grupper av vänsterdebattörer fått ett så starkt inflytande i massmedia. Men länge har det varit så att det räcker för att tvinga marxister i försvarsställning att i en debatt med dem tvärt ifrågasätta deras premisser. Eftersom dessa premisser hänför sig till 1800-talssamhällets

socialekonomiska miljö och inte vår egen tids råkar de snabbt i svårigheter.

För de konservativa består en annan svårighet. Sedan de på 1940-talet i regel övergav Burke som ledstjärna – fast det litet varstans fortfarande finns några, som ännu är ortodoxa – har de begränsat konservatismen till "en metod för samhällsförändringar". Värderingarna bakom metoden är emellertid mestadels hämtade ur liberalt tänkande. Detta gör konservatismen som åskådning till en i hög grad flytande företeelse. Dess "realistiska metod" ger visserligen möjlighet att effektivt kritisera socialistiskt reformraseri. Men de konservativa saknar i mycket egna fasta premisser, från vilka principer kan härledas. Sedan spelar det föga eller ingen roll om man talar om "humanistisk" konservatism, den nya individualismen eller det öppna samhället. Skillnaden är bara att de senare honnörorden gör sig bättre på affischer.

Under fåfänga strävanden att finna fasta utgångspunkter för en deduktiv konservativ teori har därför de "konservativa" ideologerna – egentligen bör de uppfattas som en variant av liberala – under de senaste decennierna tågat runt i cirkel under förtröstansfulla tillrop om konservatismens överlägsenhet som realistisk metod för samhällsförbättring. Det är inte att undra på att deras teori haft föga slagkraft, även om deras partier till och från fått det.

Tyvärr kan jag inte finna att Dag Klackenberg, trots alla välfunna och uppfriskande formuleringar, lyckats bryta sig ur den ödesdigra cirkel, som begränsningen av konservatismen till en metod slopas. Mot hans i sak liberala programskiss har jag intet att invända. Men frågan blir då, finns det överhuvudtaget någon möjlighet att komma ur cirkeln? Jag har länge varit resignerad på den punkten. Men kanske finns det ändå en möjlighet. Till den skall jag återkomma.